

הלכות שבת סימן שנ"ט שם

שנ"ט דין רחבה שאחורי הבתים, וכו' סעיף א' אחד:

א א עירובין כ"ד מ"מא ד"ב פ"ג ב שם מ"מא ד"ב ח"מ
(א) *רחבה שאחורי הבתים יתרה על בית-סאתים (ב) ולא הקפה לדירה, אין מטלטלין בה אלא דעקר סכרא דבעל תוספת-שבת לא בריך לי: וכי אם הקיפו לדירה מאי הוי, הלא מפל מקום עכשו אינו ראוי לתשמיש הבית, מי עדיף מנתמלא קרפף שהקף לדירה מים שאינם ראויים לתשמיש, אף-על-גב דהמחיצות קנימות והקפו לדירה, אף-על-פיר-כן אסור, ואפשר שהוא הדין בגדול דידן: ואפלו אם נחילט בקרבי בעל תוספת-שבת, הינו בשפגל הבית או נסתם הפתח מאליה, הא בהפילו לבית בבקנה או סתם הפתח בינדים ומטעם דאין לו צורך להשתמש, בודאי בטיל הקרפף משם דירה אף-על-פי שהמחיצות קנימות, וכמו בקרפף שגורע שנתבטל המחיצות, וכמו בסעיף ו, שבבגן מחיצה תלשה מבטל מחיצה הישנה אף-על-גב דעומדת עדין, משום שאין דעתו להשתמש בה, והכי נמי בענינו, וצריך עיון:

ש"ס דין הקף מחיצות לשבת, וכו' ג' סעיפים:

א א מ"מא עירובין ט"ו
(א) *יחיד ששבת בבקעה והקיף מחיצות (ב) גרועות, (ב) *כגון (ג) שתי בלא ערב (ג) או ערב בלא

באר היטב

(ב) גרועות, אבל מחיצות גמורות מטר אפלו יותר מסאתים, דהקפו לדירה, שהרי הקיפום לדור בהם בשבת, רש"י: (ג) שתי, כגון שגנץ קנים פחות

משנה ברורה

לאסורו. ולא אמרינן כיון שהקרפף הטר פעם אחת אינו חוזר לאסורו. כתבו הפוסקים^{טו}, (טו) דאם אחד מצדי הקרפף הוא כחל של בית והנה פתח וילבסוף הקף ונפל הפתח, אף-על-גב דנשארו כוחלי גנאי שבבית והם סותמים הקרפף, אף-על-פיר-כן נאסר הקרפף, שהרי מחיצות הפנימיות לתדרים הפנימיים נעשו ולא לעשות כחל לקרפף, ולא דמי למחיצות חיצוניות, שלזה ילנה נעשו:

א (א) רחבה שאחורי הבתים. דרך זה היה להניח שטח מקום פנוי לפני הבתים ואחורי הבתים; אותו שלפני הבתים קרוי חצר, ואותו שלאחורי הבתים קרוי בשם רחבה, והנה דרך להקיפן במחיצות. והנה אותו חלק הקרוי בשם חצר בודאי הקפה לדירה, שדרך לעשות שם כל תשמישי הבית, ועל-כן אפלו אם הוא יתר מבית-סאתים, ואפלו עשנה כורין, מטר לטלטל בכלו, (ב) ואף מהבית לתוכו [אם הוא דחד גברא או של שנים וערבו יחד], דרשות אחד הוא; אכן רחבה, מסתמא לא הקפה לדירה, שאין דרך להשתמש שם תשמישי הבית כל-כף, ועל-כן דינו כקרפף לענין יתר מבית-סאתים [קרפף הוא מה שעושין רחוק מהעיר מקום מקף מחיצות להניח שם עצים וכהאי גוונא]. ועתה נבאר דברי השלחן-ערוך: רחבה שאחורי וכו', והינו שהקיף השטח הפנוי הזה בשלש מחיצות והסמיך אותם לחלל ביתו: (ב) ולא הקפה לדירה. שלא פתח בהכחל פתח להרחבה קדם שהקיפה: (ג) אלא בארבע אמות. כיון שאר קרפף שלא הקף לדירה, ויבדלעיל בסימן שנ"ט סעיף א, וכל-שכן שאסור לטלטל ממנה לבית; אבל אם אין בהקפה רק סאתים, (ג) אין לה דין קרפף ומטר לטלטל ממנה אפלו לבית, לפי שאינה רשות מחלקת מן הבית לגמרי כמו קרפף, אף-על-פי שלא הקף לדירה: (ד) אפלו אם יש גרן וכו'. רוצה לומר, אפלו אם היה גרן אחורי ביתו קדם שהקף השלש מחיצות, אין אומרים שבשביל הגרן נפתח פתח בכחל הבית ואין כאן פתח לרחבה, אלא סתמא ממנה לביתו: (ה) בתצורות שאחורי הבתים. הינו רחבה דלעיל: (ו) גס-כן מטר עד סאתים^{טז}, וכדלקמן בסימן שס"ב סעיף ה, ונקט בקעה, לא שמועין דאפלו בבקעה שאין מצוי לו משה לעשות מחיצות מעלות, אפלו הכי החמירו רבנן ואסרו אם הוא מחזיק יותר מסאתים: (ב) כגון שתי וכו'. הינו, כגון שגנץ קנים בקרע (ג) פחות פחות משלשה טפחים זה אצל זה^{טז}. ומכל מקום מירי שתקועים בארץ בחזק שלא ינידו הרוח, דאי לא הוי לא נחשב למחיצה כלל^{טז}, כמו שכתב בסימן שס"ב סעיף א: (ג) או ערב בלא שתי. כגון שהקיף כמה תבילים זה למעלה מזה ואין בין חלל לחלל שלשה טפחים. ועין בספר גאון-יעקב שהביא משם הנשכח והריטב"א, שהוא הדין

באר הלכה

עין שם. ולפי זה נראה שהוא הדין היכי שלא היה בה בית-דירה, אלא פתח לו פתח ואחר-כך הקיפו דגס-כן סגי, ונסתם הפתח, ולא יצא הקרפף מהתרו. אלא דעקר סכרא דבעל תוספת-שבת לא בריך לי: וכי אם הקיפו לדירה מאי הוי, הלא מפל מקום עכשו אינו ראוי לתשמיש הבית, מי עדיף מנתמלא קרפף שהקף לדירה מים שאינם ראויים לתשמיש, אף-על-גב דהמחיצות קנימות והקפו לדירה, אף-על-פיר-כן אסור, ואפשר שהוא הדין בגדול דידן: ואפלו אם נחילט בקרבי בעל תוספת-שבת, הינו בשפגל הבית או נסתם הפתח מאליה, הא בהפילו לבית בבקנה או סתם הפתח בינדים ומטעם דאין לו צורך להשתמש, בודאי בטיל הקרפף משם דירה אף-על-פי שהמחיצות קנימות, וכמו בקרפף שגורע שנתבטל המחיצות, וכמו בסעיף ו, שבבגן מחיצה תלשה מבטל מחיצה הישנה אף-על-גב דעומדת עדין, משום שאין דעתו להשתמש בה, והכי נמי בענינו, וצריך עיון:

* רחבה וכו'. דע, דארבעה שמות יש בענין זה: פרמלית, קרפף, רחבה, חצר. פרמלית דבר-תורה הוא בהקעה שאין הלוף לרבים: פרמלית דרבנן הוא קרפף יותר מבית-סאתים שלא הקף לדירה, דמן הדין רשות-יחיד גמור הוא ומדרבנן הוי פרמלית ומכל מקום מטלטלין מזה לזה בשפות [מוארבע אמות, כבסימן שמו סעיף ג, אבל מקרפף זה לחצר אסור, כבסימן שע"ב סעיף א]. ושם קרפף כולל, בין אם הוא יתר מסאתים או בית-סאתים, הקפה לדירה או לא הקפה לדירה, הכל בשם זה נקרא, אלא שחלוקין בדינים. רחבה שאחורי הבתים, אם הוא יתר מבית-סאתים הוא גס-כן פרמלית דרבנן אם לא הקפה לדירה. חצר שלפני הבתים הוא בודאי הקפה לדירה, ועל-גב אף כמה כורין, רשות-היחיד גמור הוא אף מדרבנן. קרפף שהוא רק בית סאתים מצמצם ולא הקף לדירה, אף שקרפף מקרי, מכל מקום מטר לטלטל בכלו, ואף לחצר מטר, אבל לבית אסור, וכן לפרמלית או לקרפף יתר מבית סאתים גס-כן אסור אפלו אם הוא דחד גברא. קרפף יתר מבית-סאתים שהקפה לדירה [ואפלו אם הוא מחזיק כמה כורין גס-כן הכי הוא] או שהוא פחות מבית-סאתים ולא הקפה לדירה, אפלו לבית מטר^{טז} לטלטל, והוא חשיב כחצר שהקפה לדירה, וכל-שכן רחבה שהקפה לדירה בודאי דינא הכי. רחבה שהיא כבית-סאתים מצמצם^{טז}, אף שלא הקפה לדירה, מכל מקום מטר לטלטל אף ממנה לבית. כל זה הוא מדברי הפרי-מגדים במשפעות-נהב:

* כגון שתי בלא ערב וכו'. עין בתוספת-שבת שמעבד לומר, דאם הוי שלש מחיצות מעלות, דמן התורה הוי רשות-היחיד גמור, אפלו אם המחיצה הרביעית הוא שתי או ערב לכו נמי סגי בכי, ושרי לטלטל אפלו מחלקת

נפתח לרחבה, והרי היא מקף לדירה ומטר לטלטל בכלה ואפלו

א (א) יחיד ששבת בבקעה. הוא הדין (ב) דאפלו במקום ישוב לא שמועין דאפלו בבקעה שאין מצוי לו משה לעשות מחיצות מעלות, אפלו הכי החמירו רבנן ואסרו אם הוא מחזיק יותר מסאתים: (ב) כגון שתי וכו'. הינו, כגון שגנץ קנים בקרע (ג) פחות פחות משלשה טפחים זה אצל זה^{טז}. ומכל מקום מירי שתקועים בארץ בחזק שלא ינידו הרוח, דאי לא הוי לא נחשב למחיצה כלל^{טז}, כמו שכתב בסימן שס"ב סעיף א: (ג) או ערב בלא שתי. כגון שהקיף כמה תבילים זה למעלה מזה ואין בין חלל לחלל שלשה טפחים. ועין בספר גאון-יעקב שהביא משם הנשכח והריטב"א, שהוא הדין

שער הציור

(טז) מגן-אברהם סעיף-קט"ו ה בשם הפ"ט, וכן במאר בש"ס להקרא לגרסתו ולפרוש רש"י ואור ורוע ונשכח וריטב"א, וכבר העיר זה שם הגאון אברהם: (ב) פרי-מגדים: (ג) מגן-אברהם וש"א בשם הריטב"א: (ד) תוספת-שבת, ותמה על העלת-שבת שכתב בהפך מזה: (ז) מגן-אברהם, וכנתנו למעוטי אם העמידם בסמוך זה אצל זה, אף שהוא שתי לכו נחשב מחיצה מעלה, וכן לענין ערב פי האי גוונא. ועין בפרי-מגדים בסימן שס"ב שמעבד דבמחיצה של שתי ופשה קנה אחת למעלה לתבר תקנים, הוי מחיצה מעלה ומטר אפלו יותר מבית-סאתים^{טז}:

הלכות שַׁבַּת סִימָן שְׁנַט שֵׁם

ביאורים ומוספים

כתב החזו"א (א"ח סי' עז ס"ק א) שאינה נחשבת מחיצה גרועה. ובשונה הלכות (ס"ד) הוסיף, שבאופן זה גם במחיצת ערב אינה נחשבת מחיצה גרועה. וראה מה שכתב המשנ"ב להלן (ס"ק ג) בשם הריטב"א.

[משנ"ב שם]

דאי לאו הכי לא נחשב למחיצה קללה.

3) ודעת החזו"א (שם ס"ק ו), שהיינו דוקא אם הרוח מנידה אותם עד כדי שהם מתרחקים זה מזה ג' טפחים, שאז כשהם נדים בטלה המחיצה, ולכן גם בזמן שאינם נדים אינה נחשבת למחיצה. וראה מה שכתבנו בזה לקמן סי' שסב ס"ק ז.

[שעה"צ ס"ק ב]

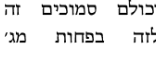
דבמחיצה של שתי נְשֵׁי וְנֶשֶׁה קנה אחת למעלה לחבר הקנים, הוי מחיצה מעלה ומקטר אפלו יותר מבית סאתים⁴.

4) וכתב שם (משב"ז ס"ק א), שכמו כן אם העמיד קנה אחד של שתי בכל רוח, וחבר אליו קנים או חבלים בערב, נחשב למחיצה מעולה כדין שתי וערב. והחזו"א (א"ח סי' עז ס"ק ד) תמה על דבריו, שבגמרא מבואר שכדי שיחשב למחיצת שתי וערב, צריך שיהיה לשתי ולערב לכל אחד בפני עצמו דין מחיצה על ידי לבוד. ועוד תמה, שהרי בכל מחיצת ערב יש עמודי שתי שמעמידים את החבלים שמתח בערב. וכתב שאי אפשר לעשות מדברי הפמ"ג שום סניף להקל.

ואם עשו מחיצות שתי וערב שעומדות סמוכות זו לזו ואינן נוגעות זו בזו, כתב החזו"א (שם) שאם אינן רחוקות זו מזו ג' טפחים הריהן נחשבות כמחיצה אחת של שתי וערב.

ובאופן שעשו את החמשה טפחים העליונים של המחיצה בשתי וערב, החמשה טפחים התחתונים בשתי לחוד, כתב החזו"א (שם) שנחשבת מחיצה מעולה ומועיל מדין פרוץ כעמוד. ואין כאן חסרון של בקיעת גדיים, כיון שאין בין הקנים של השתי ג' טפחים.

ואם העמיד הרבה קנים סמוכים זה לזה בשתי, עד שנמצא שיש קנים כנגד כל אור שבין

הקנים כזה

וכולם סמוכים זה לזה בפחות מג' טפחים, כתב החזו"א

(שם) שמועיל הדבר, ואינו נחשב כמחיצה

של שתי לחוד, כיון שלמקום המוקף אין

אור מגולה חוצה לו. ולענין צורת הפתח

האם היא נחשבת למחיצה גרועה, כתב

הפמ"ג (סי' שסב א"א) סי' יז) שאם סביב המקום המוקף יש מחיצות והעמוד מרובה

הפרוץ, ובמקום הפרצות עשו צורת הפתח, הרי זה נחשב כמחיצה מעולה ועדיף ממחיצת שתי או ערב. ומשמע מדבריו שאם אין העמוד מרובה אלא יש צורת הפתח סביב רוב ההיקף, הריהי נחשבת מחיצה גרועה כמחיצת שתי או ערב. [ומבואר מדבריו שמחיצת שתי אינה מעילה גם כשהעמוד מרובה במחיצה גמורה, וראה מה שכתבנו בביה"ל ד"ה כגון שתי, דעת החזו"א בזה].

[משנ"ב ס"ק קא]

קתבו הפוסקים⁵⁰.

50) ראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל סי' ד"ה מביתו.

סימן שנט

דין רְחֵבָה שְׁאַחֲרֵי הַבְּתִים

[רמ"א ס"א]

דיבזמן הנה סתמן מקפין לדינה, כמו שנתבאר לעיל גבי קרפף¹.

1) וכתב שם המשנ"ב (סי' שנח ס"ק טו), שבזמנינו הדבר תלוי לפי מנהג המקומות.

[ביה"ל ד"ה רחבה]

אפלו לבית מקטר².

2) מדבריו נראה שחילק בין קרפף ששיעורו בית סאתים מצומצם שאסור לטלטל ממנו אל הבית, לבין קרפף ששיעורו פחות מבית סאתים שמותר לטלטל ממנו אל הבית. והחזו"א (א"ח סי' פח ס"ק יח) תמה על דבריו, שלשטות שאסורות בבית סאתים מצומצם, אסור גם אם הוא פחות מבית סאתים, וצ"ל לדברי המשנ"ב לעיל (סי' שנח ס"ק עה ו-עז) שאסור גם בפחות מבית סאתים.

ובשעת הדחק, ראה בביה"ל לקמן (סי' שעב ס"א ד"ה או) שהתיר לטלטל מבית לקרפף ששיעורו בית סאתים, אם הם של אדם אחד או של שני בני אדם שעירבו ביניהם.

[ביה"ל שם]

רקבה שהיא קבית סאתים מקמץ³.

3) ולענין גג, כתב החזו"א (א"ח סי' פט ס"ק י), הובא בשונה הלכות סי' שנח סכ"ג), שאם הוא בולט ממחיצות הבית שאו אין מחיצותיו ניכרות, דינו כרחבה ולא כקרפף [והיינו לשיטת שאין כרמלית מעל עשרה]. ואם אינו בולט, אומרים 'גוד אסיק מחיצתא' [שמחיצות הבית עלות וגודרות על הגג], ונחשב כאילו גם למעלה מוקף לדירה, כמבואר במשנ"ב לקמן (סי' שסב ס"ק כח) לענין ספינה.

סימן שס

דין הַקָּף מְחִיצוֹת לְשַׁבַּת

[משנ"ב ס"ק א]

במקום ישוב גס ר'ן מקטר עד סאתים¹.

1) ודינם של רבים במקום ישוב, הביא בספר תיקון מבואות (פ"ח הע' 2) את דברי הריטב"א (עירובין יז, א ד"ה איכא) שדין ישוב כדין בקעה, שרק ליחיד לא מועילה מחיצת שתי, אבל לרבים [משלשה ומעלה] מועילה מחיצת שתי גם למקום שגודלו יותר מבית סאתים. מאידך החזו"א (א"ח סי' עז ס"ק ד) כתב, שבישוב דין רבים כדין יחיד. ואין מועילה מחיצת שתי למקום שהוא יותר מבית סאתים גם אם רבים דרים שם, וסיים בע"ע.

[משנ"ב ס"ק ב]

קנים בקרקע פחות פחות משלשה טפחים זה אצל זה².

2) ואם העמיד קנים של שתי, וכל קנה רחב יותר מהפירצה שבצידו,

